gemeente
Zoetermeer

Juridische uiteenzetting over bespieden

Vooraf
Het artikel om bespieden tegen te gaan heeft jarenlang in de Apv gestaan. Omdat het een leeg en niet handhaafbaar artikel bleek, heeft de raad enige jaren geleden besloten het uit de Apv te verwijderen. Onlangs heeft de burgemeester van Stichtse Vecht dit artikel gebruikt om een stalker aan te pakken. Deze mocht gedurende zes maanden niet in de buurt van het woon- en werkadres van de gestalkte komen. De stalker heeft het verbod overtreden en is nadat zijn bezwaar ongegrond is verklaard, in beroep gegaan. De rechtbank heeft in 2025 de burgemeester van Stichtse Vecht in het gelijk gesteld.[1]

Er is echter een mogelijkheid dat de rechter het Apv-artikel op termijn toch onverbindend verklaart omdat een grondrecht wordt geschonden. Hieronder volgt een juridische uiteenzetting waarom dit mogelijk is.

De grondrechtenbeperkingsystematiek
Grondrechten zijn zeer belangrijk in een democratische rechtsstaat. Het beperken van de uitoefening van een grondrecht is aan strenge regels gebonden. Ook aan Europese regels. De uitoefening van een grondrecht mag alleen op basis van een wet in formele zin, een wet die is vastgesteld door de regering en het parlement, worden beperkt.

1. De Apv is een wettelijke basis
In de zaak van Stichtse Vecht is aandacht besteed aan het grondrechtenvraagstuk. Het gaat om het volgende. Artikel 2 van het Vierde protocol bij het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens bepaalt dat iedereen zich overal vrij mag verplaatsen: de ‘vrijheid van verplaatsing’.

In het derde lid van dit artikel is geregeld wanneer dit grondrecht mag worden beperkt.[2] Cruciaal is dat in het derde lid ook staat dat een beperking in een wet moet worden vastgelegd.

In deze zaak heeft de rechtbank het volgende vastgesteld: *De beperking* [van het grondrecht vrijheid van verplaatsing] *heeft namelijk allereerst een duidelijke wettelijke basis in de APV.* Kortom: het verbod om te bespieden zoals dat in Apv van Stichtse Vecht vastligt, is een voldoende wettelijke basis om de uitoefening van het grondrecht te beperken. De aangehaalde zin is opmerkelijk te noemen en eigenlijk zelfs tegenstrijdig. Een Apv is immers geen wet. Een Apv kan logisch gezien nooit een wettelijke basis zijn of die bevatten.

2. De Apv is geen wettelijke basis
De uitspraak in bovenvermelde zaak is tegenstrijdig aan een andere uitspraak van diezelfde rechtbank. Ook hier ging het om het beperken van een grondrecht op basis van de Apv. Het onderwerp waarop die laatstgenoemde uitspraak ziet, betreft het OOV-werkveld. Het gaat om het volgende.

De burgemeester van Utrecht heeft in 2023 aan een persoon een gebod opgelegd niet langer online uitlatingen te doen die tot een verstoring van de openbare orde op het grondgebied van de gemeente kunnen leiden. Dit gebod was gebaseerd op een artikel uit de Apv. De persoon was het hier niet mee eens en is, nadat zijn bezwaar ongegrond is verklaard, in beroep gegaan. De rechtbank heeft de burgemeester in het ongelijk gesteld.[3]

---

[1] ECLI:NL:RBMNE:2025:5267, Rechtbank Midden-Nederland, UTR 25/1315
[2] Een beperking mag alleen: *in het belang van de nationale veiligheid of van de openbare veiligheid, voor de handhaving van de openbare orde, voor de voorkoming van strafbare feiten, voor de bescherming van de gezondheid of van de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.*
[3] ECLI:NL:RBMNE:2023:375, Rechtbank Midden-Nederland, UTR 22/3528

Door het gebod werd deze persoon naar het oordeel van de rechtbank beperkt in de uitoefening van het grondrecht ‘vrijheid van meningsuiting’. De rechtbank schrijft: *Het is een lokale regelgever (in dit geval de gemeenteraad) namelijk niet toegestaan om grondrechten te beperken wanneer een dergelijke beperking niet kan worden teruggevoerd op een wet in formele zin.*

Deze constatering is in lijn met de grondrechtenbeperkingsystematiek. In tegenstelling tot de uitspraak in de zaak van Stichtse Vecht.

3. Conclusie

Ondanks dat de rechtbank in de zaak van Stichtse Vecht van mening is dat de beperking van het grondrecht ‘vrijheid van verplaatsing’ een voldoende wettelijke basis in de Apv heeft, bestaat de kans dat dit uitgangspunt in andere juridische procedures onderuit wordt gehaald. Een rechtbank of de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State kan alsnog vaststellen dat de Apv geen wettelijke basis biedt om het grondrecht ‘vrijheid van verplaatsing’ te beperken. Als het artikel over bespieden weer in de Apv wordt opgenomen en daadwerkelijk in stelling wordt gebracht, is er dus een klein juridisch risico.